

Wilhelm Stepper-Tristis

(3 septembrie 1899, Timișoara – după 1941?)

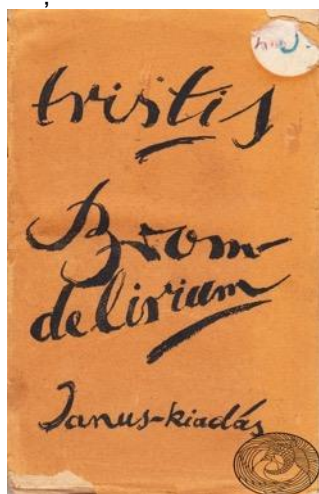
Scriitor, ziarist, critic literar și activist pacifist

Militant comunist în tinerețe, s-a alăturat armatei Republicii Sovietice Ungare, iar mai târziu, în perioada interbelică a fost o figură proeminentă a vieții culturale din orașul său natal, Timișoara. Primul său roman, „Brom-Delirium” a fost un portret, aclamat de critici, al stilului de viață boem. Ca antifascist Stepper-Tristis a parcurs Europa în lung și în lat, predicând pacifismul și adeziunea la Societatea Națiunilor. A trăit o vreme în Franța, dar a dus, în mare măsură, o viață de homeless și de hoinar. După ocuparea Franței de către Germania nazistă, Stepper a aderat la Rezistența franceză, a fost arestat și a pierit probabil într-un lagăr de concentrare nazist.

Wilhelm (Vilmos sau Vily) Stepper s-a născut în anul 1899 la Timișoara, într-o familie de comercianți evrei. La vârsta de 18 ani, Stepper s-a înrolat în armata austro-ungară și a participat la Primul Război Mondial ca voluntar în forțele de artilerie pe frontul italian. A participat la a Șasea Bătălie de la Isonzo.

În anul 1919, ca urmare a Revoluției Crizantemelor, Stepper a plecat la Budapesta, unde s-a înrolat în Armata Roșie Maghiară. Când intervenția armatei române a pus capăt Republicii Ungare a Sfaturilor sub conducerea lui Béla Kun, el a părăsit capitala maghiară și a peregrinat prin diferite zone ale Europei Centrale.

Stepper-Tristis a revenit în Timișoara natală, care a devenit, între timp, parte a României Mari. A scris în germană la „Temeswarer Zeitung”, la „Pester Lloyd”, în maghiară la săptămânalul de teatru „Komédia”. În 1920 a publicat un volum de povestiri intitulat „Ritta”. În anii 1920-1930 Stepper Tristis a mai colaborat la cotidianul în limba maghiară „Temesvári Hírlap”, la revista „Riport”, precum și la săptămânalul lui Emil Brázay, „A Toll”. A devenit o figură populară în viața culturală a orașului. În 1924, Stepper a plecat la Paris, trecând prin Regatul sârbo-croato-sloven și prin Italia, trimițând corespondențe gazetelor din Timișoara. La un moment dat s-a stabilit la Nisa, unde a înființat o agenție turistică, apoi a locuit la Geneva, în calitate de colaborator al gazetei vieneze „Neue Freie Presse” căreia i-a trimis știri și reportaje de la sediul Societății Națiunilor.

Fascinat de Franța, Stepper a vizitat-o des și a frecventat cercurile boemei pariziene. Trăirile din acea perioadă au stat la baza romanului său *Brom-Delirium* (1926), publicat în limba maghiară la Timișoara, sub numele Tristis, și care i-a câștigat admirația literaților din Budapesta. Pe la 1928 Stepper a stat în fruntea asociației literare „Clubul Artiștilor” din Timișoara care grupa laolaltă intelectuali locali germani, maghiari, evrei și sârbi.

În 1930 Stepper-Tristis s-a stabilit în Franța. Începând din anul 1933, el a devenit un supporter activ al Societății Națiunilor. Stepper a petrecut o vreme la Milano și la Verona unde a fost arestat pentru vagabondaj, după ce a fost găsit dormind în stradă și lipsit total de resurse.

Scurt timp înaintea izbucnirii celui de-al Doilea Război Mondial, a fost iarăși arestat și deținut la Nisa vreme de 30 zile. În acele zile a scris în franceză un al doilea

roman, *Mon espace vital* (Spațiul meu vital) despre peregrinările sale mai ales în Italia și Franța, publicat la Paris. O nuvelă i-a fost tradusă în maghiară de către József Méliusz sub titlul *Europai Idill* (Idilă europeană) și publicată în „Korunk”. Despre viața lui Stepper din acel moment încolo se știe puțin. În 1941 a fost arestat de Gestapo într-o stație de tren din Lyon și deportat într-un lagăr de concentrare nazist, unde se presupune că a murit.

Opera lui Stepper a fost ignorată în România postbelică, deși unele texte ale sale au fost traduse și republicate în magazinul „Secolul 20” din București. Interesul pentru scrierile sale a crescut în secolul XXI datorită cercetărilor scriitorului și criticului literar Adriana Babeți.

Opere literare

- *Ritta* – culegere de nuvele (limba maghiară). Temesvár, 1920
- *Brom-Delirium (Párizsi regény)* – roman (limba maghiară), Ed. Janus, 1926, Timișoara
- *Mon espace vital* – roman (limba franceză). Ed. Stock, 1939, Paris

Surse

- Articol pe wikipedia română https://ro.wikipedia.org/wiki/Wilhelm_Stepper-Tristis
- Wilhelm Stepper-Tristis, "Spațiul meu vital" fragment publicat în Adriana Babeți, Cornel Ungureanu, *Europa Centrală. Memorie, paradis, apocalipsă*, Polirom, Iași, 1998, p. 324-336. ISBN: 973-683-131-0
- Unionpedia, în maghiară
- articol de János Szász în Lexiconul literaturii maghiare din România al Editurii Kriterion